

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).14

Лахтадир О. В.,
канд. психол. наук,
ст. викладач кафедри спорту та фітнесу,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Полянничко Олена,
канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри спорту та фітнесу,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Єретик Анатолій,
канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри спорту та фітнесу,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Коротя Володимир,
ст. викладач, кафедра кафедри спортивної підготовки,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Совгіря Тетяна
ст. викладач, кафедра кафедри спортивної підготовки,
Національний авіаційний університет, м. Київ

РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Вплив нових соціально-економічних, навчально-професійних запитів сьогодення створює необхідність у вивченні й науковому аналізі комунікативної компетентності фахівців фізичної культури і спорту це дасть можливість ефективно виконувати професійні завдання та активно взаємодіяти у їх майбутній професійній діяльності.

Здійснено дослідження рівнів комунікативної компетентності та її структурних компонентів майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту залежно від статі та спеціальності.

Психодіагностика рівнів комунікативної компетентності та деяких її складових у студентів дала такі результати: майбутні фахівці з фізичної культури і спорту характеризуються здебільшого середнім та низьким рівнями розвитку комунікативної компетентності.

Ключові слова: комунікативна компетентність, рівні комунікативної компетентності, компоненти комунікативної компетентності.

Lakhtadyr O., Polianychko O., Yeretyk A., Korotya V., Sovgiria T. Levels of formation of communicative competence of the future specialist in physical culture and sport. The impact of new socio-economic, educational and professional demands of today creates the need for study and scientific analysis of communicative competence of specialists in physical culture and sports, it will allow to effectively perform professional tasks and actively interact in their future professional activities.

Aim: on the basis of psychological-experimental research to analyze the levels of development of communicative competence in future professionals in physical culture and sports.

Methods and organization of research. Theoretical - analysis, synthesis, generalization, systematization. Empirical - experiment, observation, conversation, expert evaluation, questionnaire, testing.

Results of research and discussion. A study of the levels of communicative competence and its structural components of future specialists in physical culture and sports depending on gender, specialty.

Conclusions. Psychodiagnostics of levels of communicative competence and some of its components in students gave the following results: future specialists in physical culture and sports are characterized mostly by medium and low levels of development of communicative competence.

Key words: communicative competence, levels of communicative competence, components of communicative competence.

Вступ. Важливо дослідити комунікативну компетентність та її розвиток у майбутнього фахівця ще з часу навчання у вищому навчальному закладі, коли закладається підґрунтя для його професійно-особистісного і комунікативного розвитку. На сьогодні не існує загальновизнаного підходу до практики розвитку комунікативної компетентності у майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту, що враховував би специфіку становлення у нього комунікативних характеристик. Саме у студентські роки відбувається активне набуття студентами індивідуального досвіду в професійному спілкуванні, «оформлення» професійних, комунікативних і організаційних навичок і вмінь у сфері навчально-професійного спілкування. Відтак, наше психолого-експериментальне дослідження покликане розкрити специфіку розвитку комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Мета дослідження на основі психолого-експериментального дослідження проаналізувати рівні розвитку комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Методи і організація дослідження. Теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація. Емпіричні – експеримент, спостереження, бесіда, експертна оцінка, анкетне опитування, тестування.

Результати дослідження та обговорення. Здійснено дослідження рівнів комунікативної компетентності та її структурних компонентів майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту залежно від статі, спеціальності.

Поняття комунікативна компетентність утворилося від лат. *communico*, що означає робити загальним, зв'язувати, спілкуватися, і *competens* (*competentis*) – здатний. Звідси до змісту цього поняття зазвичай відносять «сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів і т. ін.» [12; 13]. Комунікативна компетентність пов'язана із здатністю передавання-прийняття інформації; з оволодінням різними засобами: вербальними і невербальними; з особистим впливом; досягненням однакового сприйняття комунікативної ситуації.

Методологічні проблеми спілкування і комунікативної компетентності як ефективного психологічного інструмента суб'єкта комунікації аналізувалися у працях К.О. Абульханової-Славської, Г.М. Андреевої, О.О. Бодальова, Л.П. Буєвої, О.М. Леонтєєва, О.О. Леонтєєва, Б.Ф. Ломова, М.С. Кагана, С.Д. Максименка, Б.Д. Паригіна та ін. У дослідженнях Г.О. Балла, А.Б. Добровича, М.М. Заброцького, В.О. Кан-Каліка, Я.Л. Коломінського, М.Н. Корнева, О.М. Корніяки, С.О. Мусатова, В.А. Семиченко, Т.С. Яценко розкрито різні сторони професійного спілкування і комунікативної компетентності його суб'єкта [1; 14; 15]. Науковцями (Ю.М. Ємельянов, Л.А. Петровська, С.В. Петрушин й ін.) вивчалися і психолого-педагогічні умови та чинники розвитку комунікативних вмінь особистості [16].

Уточнюючи розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність», подамо такі його найбільш поширені тлумачення:

– знання норм і правил спілкування, адаптаційних навичок як умова досягнення ефективних відносин (В. Москаленко, А. Козлов, Т.Іванова) [6];

– орієнтованість особистості в різних ситуаціях спілкування, в умовах постійної зміни психічних станів, міжособистісних взаємин і соціальної ситуації (М.М. Обозов, Ю.М. Жуков) [11].

– уміння встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми (Г. Данченко, Ю.М. Жуков, С. Козак, Л.А. Петровська, П. Растенніков, В. Степанов) [10];

– володіння сукупністю певних умінь (Т.Ладиженська, Є. Мелібруда, Н. Паніна, Р. Парошина) [8];

Сінаєв С.С., у своєму дослідженні зазначає, що цілеспрямований процес формування комунікативної компетентності спортсменів-футболістів, повинен бути у вигляді систематизованого накопичення комунікативних знань, здібностей, навичок у процесі навчання. Комунікативна компетентність, на думку науковця, це система навичок взаємодії з людьми (тренер, товариші по команді, з арбітрами), що дозволяє реалізувати спілкування, пристосоване до певного типу ситуацій [11]. Кондрацька Г. Д., Чепелюк А. В. в дослідженні системи формування професійно-мовленнєвої культури спілкування майбутніх фахівців фізичного виховання довели, що функціонально-комунікативний підхід є найефективнішим для системи формування професійно-мовленнєвої культури фахівців з фізичного виховання [12]. Н. Бєсіда, А. Мартиненко, Ю. Мороз пропонують вправи для розвитку у студентів конструктивних комунікативних навичок на основі моделювання майбутньої професійної діяльності [13]. Молчанюк В. А розглядає деякі засоби інформаційних технологій, які можуть бути застосовані при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту (учителів фізичної культури, суддів по спорту, інструкторів тощо) [14].

Дослідження наукової літератури з приводу визначення сутності комунікативної компетентності показали, що існують два основних підходи до її тлумачення: через інтерпретацію найближчих до неї понять – комунікативні здатності і комунікативні знання та вміння.

Спираючись на теоретико-методологічні положення психології спілкування, положення про комунікативну компетентність, культуру спілкування та положення про міжособистісну комунікацію, ми розглядаємо комунікативну компетентність майбутнього фахівця як складне особистісне утворення суб'єкта спілкування, сукупність його комунікативних знань, вмінь та навичок. Комунікативна компетентність виступає психологічним інструментом особистості, за допомогою якого вона реалізує свою комунікативно-професійну діяльність.

У науковому дослідженні комунікативна компетентність, як і будь-які складні процеси і явища, піддано схематизації.

Стосовно визначення структури комунікативної компетентності є декілька підходів. По-перше, дослідники, визначаючи її структуру, роблять акцент на когнітивній складовій цього феномена, тобто на знаннях і здібностях, потрібних для побудови спілкування (В.П. Захаров, В.А. Лабунська, Є.В. Руденський, З.С. Смелкова, Н.Ю. Хрящева й ін.). По-друге, опис структури комунікативної компетентності дається через комунікативні вміння (А.В. Захаров, А.В. Мудрик). По-третє, до структурних елементів комунікативної компетентності, згідно з позицією О.В. Сидоренко, слід віднести і комунікативні знання, і комунікативні здібності, і комунікативні вміння. По-четверте, у складі комунікативної компетентності, крім знань, вмінь і навичок, дехто з дослідників виокремлює ще й особистісні особливості – передусім соціально-перцептивного плану (Л.І. Берестова, Ю.М. Ємельянов, Ю.М. Жуков, Є.П. Ільїн, Л.А. Петровська, Є.С. Семенов й ін.) [3; 4; 7].

Окремо маємо зупинитися на трактуванні структури комунікативної компетентності, запропонованій відомим психологом Л.А. Петровською [5]. Вона виходить з того незаперечного факту, що реальне спілкування завжди являє собою складну та внутрішньо суперечливу єдність перцептивних, комунікативних й інтерактивних компонентів, суб'єкт-об'єктної і суб'єкт-суб'єктної форм, репродуктивного й продуктивного рівнів, спілкування глибинного, особистісного та поверхового, деперсоналізованого і т.д. Спираючись на такий підхід, вона розуміє структуру комунікативної компетентності як систему комунікативних, перцептивних й інтерактивних здатностей.

На думку А.Г. Самохвалової, комунікативна компетентність особистості є багаторівневою інтегративною якістю особистості (сукупність мотиваційних, когнітивних, поведінкових особливостей), зумовлюючи ефективне спілкування [9].

Так, С. Петрушин розглядає комунікативну компетентність як інтегративне утворення і вважає, що до складу зазначеної компетентності входять пізнавальний, поведінковий та емоційний компоненти. Науковець включає до складу когнітивного (пізнавального) компонента орієнтованість, психологічні знання і перцептивні здібності фахівця. Також сюди входить самопізнання особистості та пізнання партнерів зі спілкування. Зміст поведінкового компонента комунікативної компетентності, на думку С. Петрушина, охоплює вміння ефективно використовувати різні засоби вербального і невербального спілкування. Щодо змісту емоційного компонента, то науковець наголошує на важливості досвіду

різноманітного спілкування, позитивному ставленні і налаштуванні на партнера зі спілкування [6, с. 89–111].

У свою чергу, О.М. Корніяка вичленює у психологічній структурі комунікативної компетентності, за допомогою якої суб'єкт у процесі діяльності і спілкування реалізує три основних функції: комунікативну, перцептивну й інтерактивну, – три структурних компоненти: комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний, інтерактивний. У зв'язку з цим дослідниця зауважує, що комунікативна компетентність об'єднує у своєму складі три основних групи вмінь, або здатностей (компетентностей):

- *Комунікативно-мовленнєву здатність*, що об'єднує такі вміння: а) отримання інформації; б) адекватне розуміння смислу інформації; в) програмування і висловлення своїх думок в усній і письмовій формі.
- *Соціально-перцептивну здатність* як сприймання і розуміння сутності іншої людини, взаємопізнання і взаємооцінку. Ця здатність передбачає такі вміння: а) створення образу іншої людини (розуміння її психологічної й особистісної сутності); б) моральні уявлення (емпатія як усвідомлення почуттів, потреб, інтересів інших людей, повага до партнера зі спілкування, тактовність тощо); в) рефлексію (самоусвідомлення – розуміння своїх внутрішніх станів, емоцій, ресурсів, уподобань, інтуїція).
- *Інтерактивну здатність* як вміння організувати і регулювати взаємодію та взаємовплив та досягати взаєморозуміння. Ця здатність об'єднує такі вміння: а) знання соціально-комунікативних норм, зразків поведінки, соціальних ролей; б) здатність до соціально-психологічної адаптації; в) контроль за поведінкою у взаємодії, вміння розв'язувати конфлікти; г) здатність справляти вплив на партнера зі спілкування: вміння слухати і володіння ефективною тактикою переконання іншої людини.

Спираючись на цей підхід, можна говорити про три види компетентності (три компоненти) у спілкуванні, що їх об'єднує таке особистісне утворення, як комунікативна компетентність. Особистість має бути спрямована на віднайдення різноманітної палітри засобів, які сприяють повноті самовираження партнерів у взаємодії, на осягнення всіх граней їх компетентності – комунікативно-мовленнєвої, соціально-перцептивної та інтерактивної [2].

Застосовуючи системний підхід до аналізу структури комунікативної компетентності, ми виділили чотири основних компоненти: *когнітивний (пізнавальний)*, *комунікативно-мовленнєвий*, *соціально-перцептивний та інтерактивний*. Всі структурні компоненти комунікативної компетентності перебувають у нерозривній єдності між собою, але для зручності аналізу ми розглядаємо кожен з компонентів окремо.

Визначена нами теоретико-психологічна структура комунікативної компетентності не є вичерпною: це динамічне утворення, здатне поглиблювати свій зміст завдяки включенню до свого складу нових структурних елементів у процесі професійного розвитку студентів.

Дослідження проводилося на базі Київського університету імені Бориса Грінченка упродовж 2018 –2020 рр. В емпіричному дослідженні взяли участь студенти I – II курсу 60 студентів Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка віком від 17–18 років, які навчалися за спеціальністю «Фітнес та рекреація» та «Тренерська діяльність».

Одним із головних завдань нашого дослідження є визначення рівнів сформованості комунікативної компетентності та її компонентів у досліджуваних студентів.

Отримані в дослідженні дані стосовно розвитку комунікативної компетентності досліджуваних можна представити наочно – у вигляді діаграми (див.: рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, у значній частини студентів (58 %) комунікативна компетентність сформована на середньому рівні. Низький рівень сформованості комунікативної компетентності зафіксовано у 38 % студентів. Високим рівнем комунікативної компетентності володіє 4 % студентів.

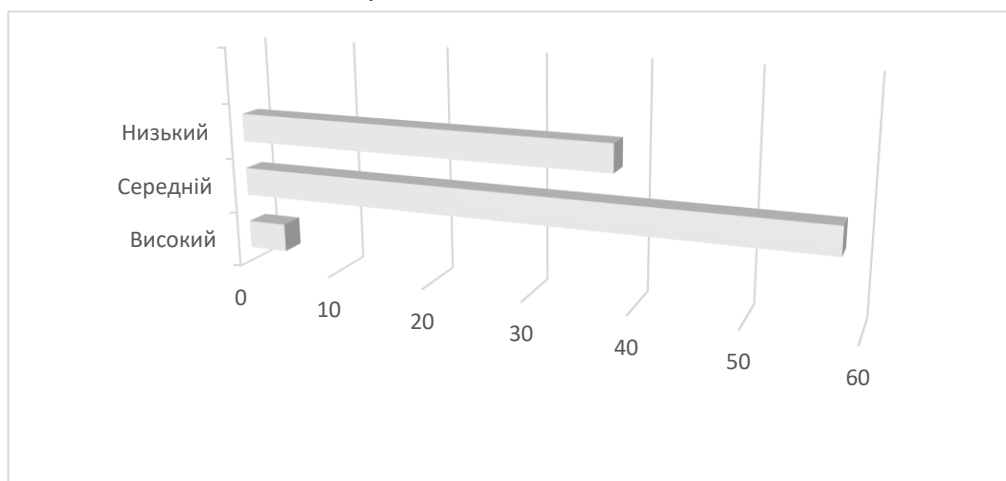

Рис. 1. Рівні розвитку комунікативної компетентності студентів (n=60; у %)

Отримані емпіричні дані стосовно розвитку структурних компонентів комунікативної компетентності наочно можна представити у вигляді діаграми (див.: рис. 2.2).

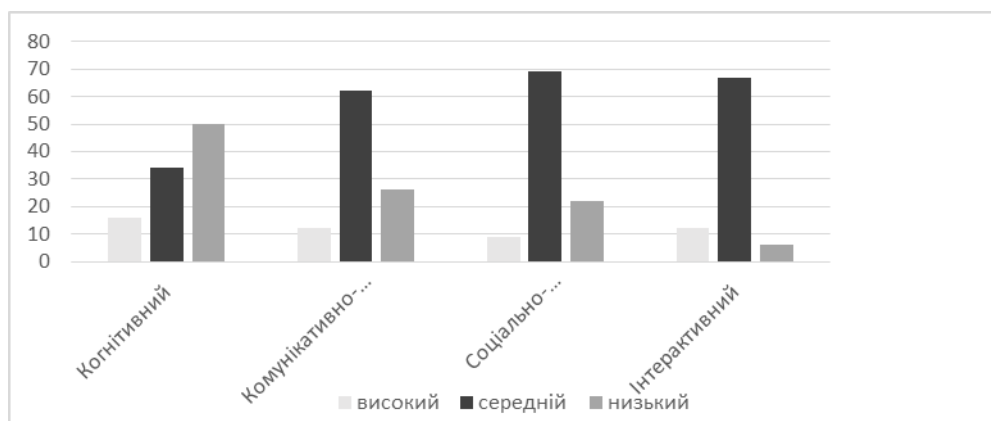

Рис. 2. Рівні розвитку структурних компонентів комунікативної компетентності студентів (n=60; у %)

Наразі проаналізуємо особливості розвитку комунікативної компетентності студентів залежно від статі (див.: рис 3). Зауважимо, що 40,3 % нашої вибірки становлять чоловіки і 59,7 % жінки. Порівняно з чоловіками, у котрих не зафіксовано високого рівня розвитку комунікативної компетентності, у жінок спостерігається високий рівень її розвитку, хоча він поширюється лише на 2,6 їх відсотка. Значний відсоток чоловіків має середній рівень розвитку комунікативної компетентності: 72,2 %; відповідно низьким рівнем володіють 28,8 % чоловіків.

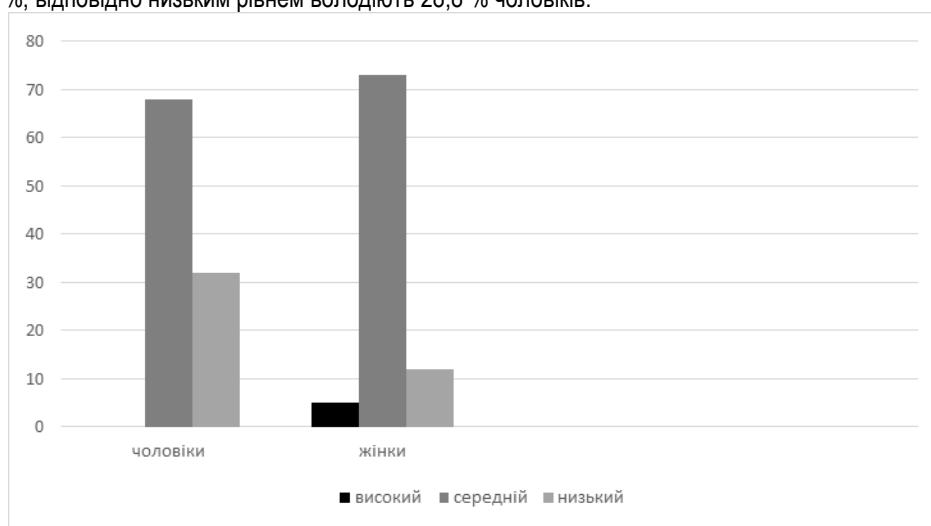

Рис. 3. Рівні розвитку комунікативної компетентності студентів залежно від статі (n=60; у %)

У свою чергу, 73 % студенток мають середній рівень розвитку комунікативної компетентності, 12 % – низький рівень її сформованості і відповідно 5 % – високий.

В нашому дослідженні брали участь лише студенти денної форми навчання, котрі навчалися за такими спеціальностями: «Фітнес та рекреація» і «Тренерська діяльність». З них 22 студенти опановують спеціальність «Фітнес та рекреація», а 38 осіб – «Тренерська діяльність».

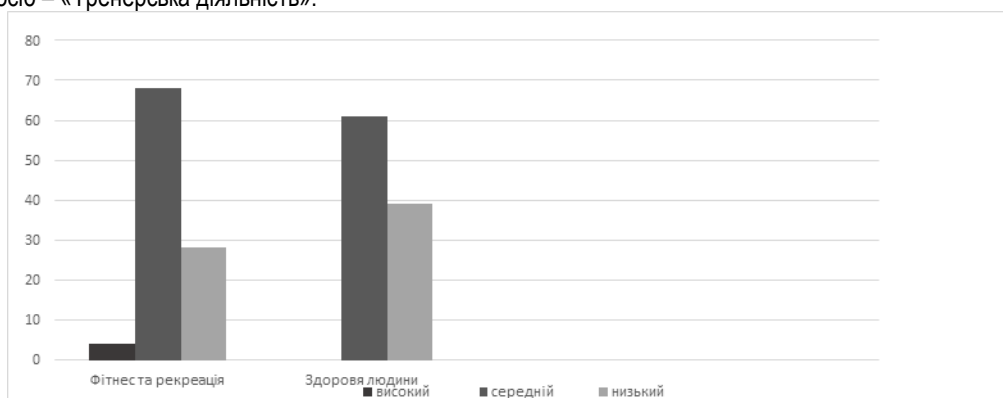

Рис. 4. Рівні розвитку комунікативної компетентності студентів залежно від спеціальності (n=60; у %)

Незначний відсоток студентів (4 %), котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація», мають високий рівень розвитку комунікативної компетентності (див.: рис. 4). Натомість у студентів, що навчаються за спеціальністю «Тренерська діяльність», взагалі не зафіксовано високого рівня розвитку комунікативної компетентності. Менша кількість цих студентів мають середній рівень розвитку комунікативної компетентності порівняно зі студентами, котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація»: відповідно 68 % і 61 %. До того 39 % студентів, які навчаються за спеціальністю «Тренерська

діяльність», властивий низький рівень розвитку комунікативної компетентності, що перевищує певною мірою кількість (28 %) тих досліджуваних, котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація».

Зі сказаного випливає, що сформованість комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є недостатньою, а володіння студентами окремими її комунікативними проявами слід розвинути до вищого рівня.

Висновки. Відтак, комунікативна компетентність – це сукупність комунікативних знань, вмінь і навичок, потрібних фахівцю для ефективної професійно-комунікативної діяльності. Запропонована нами структура містить чотири основних компоненти: когнітивний, комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний та інтерактивний. Психодіагностика сформованості комунікативної компетентності та деяких її складових у студентів дала такі результати: майбутні фахівці з фізичної культури і спорту характеризуються здебільшого середнім та низьким рівнями розвитку комунікативної компетентності. Це й зумовлює потребу в її подальшому розвитку та корекції у процесі цілеспрямованого формування впливу.

У перспективі дослідження – більш глибоке вивчення показників та структурних компонентів комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Література.

1. Жирун ОА. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності у майбутніх редакторів. К, 2006.
2. Корніяка ОМ. Особливості розвитку комунікативної компетентності фахівців на різних етапах їх професійного становлення. Психолінгвістика: [зб. Наук. Праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2011; 8 : 33–45.
3. Лахтадир ОВ. Комунікативна компетентність як ефективність процесу спілкування. Психолінгвістика в сучасному світі – 2014: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (23– 24 жовтня 2014 р.); відп. ред. Л.О. Калмикова. Переяслав-Хмельницький: Вид-во «КСВ», 2014, с. 32.
4. Лахтадир ОВ. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту: Дис. канд. психол. Наук: 19.00.07 / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2017. – 259 с.
5. Петровская Л.А. Компетентность в общении: социально-психологичнй тренинг. / Л.А. Петровская – М., 1980. – 219 с.
6. Петрушин, С. В. Психологический тренинг в многочисленной группе (методика развития компетентности в общении в группах от 40 до 100 человек) / С. В. Петрушин. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – С. 256.
7. Прозорова ЕВ. Педагогические условия формирования коммуникативной компетентности. Мир психологии, 2000; 2 : 191–202.
8. Руденский ЕВ. Социальная психология: Курс лекций. М.: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭ иУ, «Сибирское соглашение», 1999.
9. Самохвалова АГ. Деловое общение: секреты эффективных коммуникаций: учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. СПб.: Речь, 2012.
10. Hybels S, Weaver RL. Communicating effectively. 4-th ed. N.Y., 1995.
11. Sinyayev S.S. The forming of professional and communicative competence of sportspeople footballers in the training process. European journal of natural history №1, 2013 p.60-62.
12. Кондрацька Г. Д., Чепелюк А. В. Система формування професійно-мовленнєвої культури спілкування майбутніх фахівців фізичного виховання. Траектория науки. Международнй электронный научный журнал. 2016. Т. 2, № 11, С.11-16.
13. Beseda N., Martynenko A., Moroz Y. Future Specialists in Physical Culture and Sport Communicative Competence Development by Training Methods International Journal of Engineering & Technology, 7 (4.8) (2018) 806-809.
14. Молчанюк В. А. Засоби формування інформаційно-комунікативної компетентності у фахівців з фізичної культури і спорту. Науковий вісник Донбасу. 2019. № 1 – 2 (39 – 40).
11. Hymes D. On Communicative Competence. Eds.: Brumfit CJ, Johnson K. The Communicative Approach to Language Teaching. London, 1979 : 5–27.
12. Hymes DH. Two types of linguistic relativity. In Bright W (ed) Sociolinguistics, 1996, 114 – 158.
13. Johnson DW, Johnson FP. Joining together: Group theory and group skills, Englewood Cliffs (N.J.). 1982. 465 p.
14. McCroskey JC. Communication Competence and Performance: A Research and Pedagogical Perspective. Communication Education. 1982. Vol. 31 : 42– 54.
15. Spitzberg BH, Cupach WR, Spitzberg BH. Interpersonal communication competence. Beverly Hills, CA : Sage, 1984. 456 p.
16. Subarkah A. Analysis of Interpersonal Communication in Sports /Atlantis press, 2018. – 288-291 p.

References.

1. Zhyrun OA. Psychological features of the development of communicative competence in future editors. K, 2006. (In Ukrainian).
2. Korniyaka OM. Features of the development of communicative competence of specialists at different stages of their professional development.. Psykholinhvistyka: [zb. Nauk. Prats DVNZ «Pereiaslav-Khmelytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriiia Skovorody». Pereiaslav–Khmelytskyi: PP «SKD», 2011; 8 : 33–45. (In Ukrainian).
3. Lakhtadyr OV. Communicative competence as the effectiveness of the communication process. Psykholinhvistyka v suchasnomu sviti – 2014: Materialy IKh Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (23– 24 zhovtnia 2014 r.); vidp. red. L.O. Kalmykova. Pereiaslav-Khmelytskyi: Vyd-vo «KSV», 2014, 32.
4. Lakhtadir OV. Psychological features of development of communicative competence of future experts in physical culture and sports: Dis. Cand. psychol. Sciences: 19.00.07 / GS Institute of Psychology Kostyuk Academy of Pedagogical Sciences of

Ukraine. - К., 2017. - 259 с.

5. Petrovskaya L.A. Competence in communication: social-psychological training. / L.A. Petrovskaya – М., 2016. – 219 с.
6. Prymak TO. Marketing Communications: A Study Guide. К., 2003. (In Ukrainian).
7. Prozorova EV. Pedagogical conditions for the formation of communicative competence. Mir psihologii, 2000; 2 : 191–202. (In Russian).
8. Rudenskiy EV. Social Psychology: Lecture Course. М.: INFRA-M; Novosibirsk: NGAE iU, «Sibirskoe soglashenie», 1999. (In Russian).
9. Samohvalova AG. Business communication: the secrets of effective communications: a training manual. 2-e izd., pererab. i dop. SPb.: Rech, 2012. (In Russian).
10. Hybels S, Weaver RL. Communicating effectively. 4-th ed. N.Y., 1995.
11. Hymes D. On Communicative Competence. Eds.: Brumfit CJ, Johnson K. The Communicative Approach to Language Teaching. London, 1979 : 5–27.
12. Hymes DH. Two types of linguistic relativity. In Bright W (ed) Sociolinguistics, 1996, 114 – 158.
13. Johnson DW, Johnson FP. Joining together: Group theory and group skills, Englewood Cliffs (N.J.). 1982. 465 p.
14. McCroskey JC. Communication Competence and Performance: A Research and Pedagogical Perspective. Communication Education. 1982. Vol. 31 : 42– 54.
15. Spitzberg BH, Cupach WR, Spitzberg BH. Interpersonal communication competence. Beverly Hills, CA : Sage, 1984. 456 p.
16. Subarkah A. Analysis of Interpersonal Communication in Sports /Atlantis press, 2018. – 288-291 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).15
УДК 796.3+796.054.6-053.6

Лисенчук С. Г.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
доцент кафедри фізичного виховання,
Ужгородський національний університет, м. Ужгород

Крайник Я. Б.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри легкої атлетики,
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

Тупєєв Ю. В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри спорту, доцент кафедри олімпійського і
професійного спорту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв,

Архипов В. В.
викладач кафедри фізичного виховання та спорту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТА ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛЬНИХ ВОРОТАРІВ 13–14 РОКІВ

Представлено результати дослідження рівня фізичного розвитку, показників техніко-тактичних дій юних футболістів 13–14 років різного ігрового амплуа. У дослідженні приймали участь 46 юних футболістів 13-14 років ФК «Арсенал» м. Харкова. Використано методи: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне тестування, методи математичної статистики. Встановлено, що якість виконання техніко-тактичних дій юних футболістів не однакова у гравців різних ігрових амплуа. Воротарі переважно здійснюють довгі та короткі передачі м'яча ($29,8 \pm 1,19$ та $27,2 \pm 1,16$ % від загальної кількості техніко-тактичних дій). Воротарі за час гри більше виконують стрибків ($32,4 \pm 1,48$ %) від всіх рухових дій та вкидання м'яча ($26,4 \pm 1,48$ %). Визначено кореляційні взаємозв'язки показників тестів, що відображають рівень фізичної підготовленості воротарів. Встановлено, що кореляція швидкісних і швидко-силових якостей з техніко-тактичними показниками, в більшості випадків, має статистичну значущість.

Ключові слова: юні футболісти, воротарі, рухові якості, техніко-тактичні дії.

Lysenchuk Sergii, Kraynik Yaroslav, Tupeev Yulai, Arkhipov Volodimir. Features of physical and technical-tactical preparedness of young football goalkeepers 13-14 years old. The research results of the physical development level, indicators of technical and tactical actions of young football players aged 13–14 of different game roles are presented. The research involved 46 young players aged 13-14 of FC "Arsenal" in Kharkov, including 6 goalkeepers, 8 central defenders, 8 wing defenders, 8 central midfielders, 8 wing midfielders, 8 forwards. The following methods were used: theoretical analysis and generalization of scientific and methodological literature, pedagogical testing, and mathematical statistics. Quantitative indicators of motor actions of young football players of 13-14 years of different game role according to the results of 10 calendar games are determined. It was established that the quality of performance of technical and tactical actions of young football players was not the same for players of different game roles. Goalkeepers mainly make long and short passes (29.8 ± 1.19 and $27.2 \pm 1.16\%$ of the total number of technical and tactical actions). The largest number of movements with the back forward, cross step and additional step was made by the goalkeeper ($12.3; 7.0; 2.6\%$ of game actions per game), which were statistically significantly higher in relation to all field players ($p < 0.001$). Goalkeepers during the game perform more jumps ($32.4 \pm 1.48\%$ of all motor actions) and throwing the ball ($26.4 \pm 1.48\%$).